

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»

2023-2024 н.р.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ:

Рівень вищої освіти – Другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки – 1, семестр – 2

Компонент освітньо-професійної програми – вибіркового, професійного.

Підсумковий контроль – залік.

Дні занять – відповідно до розкладу занять у ЛНУП.

Консультації – офлайн і онлайн відповідно до графіка консультацій кафедри.

Мова викладання – українська.

Назва дисципліни: Соціальна відповідальність

Розробник: д.е.н., професор, професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Яців І. Б.

Шифр та назва галузі знань, спеціальності здобувачів освіти:

07 «Управління та адміністрування» – 073 «Менеджмент».

Викладач дисципліни: Яців Ігор Богданович, д.е.н., професор, професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Каб. 314 головного корпусу, e-mail: igyatsiv@ukr.net

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Концепція соціальної відповідальності як відповідальності за дії й учинки перед суспільством і його інститутами, відповідальності, що асоціюється з внутрішньою культурою особистості стає важливим елементом нової парадигми суспільного розвитку. Згідно з цією концепцією формується паритет інтересів бізнесу, держави та суспільства. Усі зазначені сторони покладають на себе відповідальність за вплив своєї діяльності та будь-яких дій на партнерів, стейкхолдерів. Відповідні зобов'язання виходять за рамки встановлених законодавством норм поведінки та припускають, що окремі фізичні особи, суб'єкти бізнесу, громадські організації, державні органи добровільно

приймають на себе зобов'язання та додаткові заходи щодо підвищення рівня життя населення, соціального захисту працівників підприємств, соціального розвитку місцевих громад, суспільства загалом.

Провідниками ідей соціальної відповідальності мають стати фахівці, що мають відповідну теоретичну підготовку. Вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність» дає змогу здобувачам вищої освіти розширити поняття про механізми взаємодії бізнесу, держави, соціальних інститутів, ознайомити їх з використанням соціальної відповідальності в управлінні організаціями.

Дисципліна вивчається у другому семестрі першого курсу навчання на другому (магістерському) рівні підготовки здобувачів вищої освіти.

Обсяг курсу – 4 кредити (120 год.). Він передбачає 48 год. аудиторної (16 год. лекцій і 32 год. практичних занять) та 72 год. самостійної роботи. Підсумковий контроль – залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Соціальна відповідальність» є формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок соціальної відповідальності, набуття професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально відповідальної поведінки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: формування у студентів розуміння значення розвитку соціальної відповідальності в Україні; засвоєння студентами теоретичних положень і практичних аспектів взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності; розвитку здібностей, що дають змогу фахівцям здійснювати управлінську, організаційну, методичну, проєктну діяльність з забезпечення розвитку та регулювання соціальної відповідальності бізнесу.

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть застосовувати набуті знання з проблематики соціальної відповідальності при аналізі соціально-економічних процесів в Україні та світі, розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем, управління суб'єктами економічної діяльності, що враховують засади соціальної відповідальності.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ЗМІСТ)

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник суспільного розвитку.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини та держави.

Тема 3. Корпоративна соціальна відповідальність.

Тема 4. Трудові відносини в системі корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми суб'єктами на засадах соціальної відповідальності.

Тема 6. Екологічні аспекти соціальної відповідальності.

Тема 7. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

Тема 8. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність» відбувається у формі навчальних занять (лекції, практичні заняття, консультації), під час яких студенти отримують необхідні знання, та виконання самостійної роботи в позааудиторний час.

Вкладанні лекційного матеріалу відбувається у формі лекцій-бесід і лекцій-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привернути увагу слухачів до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання та дискусія.

Передбачено за необхідності проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Консультації здійснюються у відведений для цього час, який доводиться до студентів на початку семестру. Вони, зокрема, використовуються для презентації виконаних студентом завдань у разі його відсутності на заняттях.

Самостійна робота передбачає виконання завдань практичного характеру, передбачених програмою курсу, що не завершені чи не можуть бути виконані в рамках аудиторних занять, самостійне вивчення окремих питань.

Студенти працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими індивідуально.

Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з «Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять».

Організація навчального процесу передбачає дотримання вимог академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник суспільного розвитку.

Сутність соціальної відповідальності. Суб'єкти і об'єкти соціальної відповідальності. Форми соціальної відповідальності на різних рівнях. Види соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності. Реалізація концепції суспільного розвитку на засадах соціальної відповідальності.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини та держави.

Співвідношення категорій «свобода» і «відповідальність». Соціальна відповідальність людини на основі етичних міркувань. Соціальна відповідальність домогосподарств. Соціальна роль держави. Соціальна політика держави.

Тема 3. Корпоративна соціальна відповідальність.

Сутність корпоративної соціальної відповідальності. Історія становлення і розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності. Соціальні програми компаній. Комплексна модель управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Тема 4. Трудові відносини в системі корпоративної соціальної відповідальності.

Концептуальні положення щодо соціальної відповідальності у сфері зайнятості. Практика трудових відносин у контексті концепції корпоративної соціальної відповідальності. Корпоративна культура. Корпоративне громадянство. Збалансування інтересів суб'єктів ринку праці.

Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми суб'єктами на засадах соціальної відповідальності.

Складові зовнішньої відповідальності бізнесу. Поняття і види стейкхолдерів. Діалог бізнесу зі стейкхолдерами. Управління якістю продукції в контексті соціальної відповідальності. Соціально відповідальний маркетинг. Добросчесна конкуренція. Корпоративна філантропія. Співпраця бізнесу з місцевою владою та громадою.

Тема 6. Екологічні аспекти соціальної відповідальності.

Сутність екологічної відповідальності. Функції та рівні екологічної відповідальності. Елементи екологічної відповідальності бізнесу. Екологічний менеджмент як інструмент реалізації соціальної відповідальності. Індивідуальна екологічна відповідальність.

Тема 7. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

Методики оцінювання соціальної відповідальності. Ключові показники ефективності соціальної відповідальності на різних організаційних рівнях. Нефінансова звітність як інструмент розвитку соціальної відповідальності підприємства. Міжнародні стандарти соціальної звітності. Моніторинг соціальної відповідальності.

Тема 8. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Чинники розвитку соціальної відповідальності в Україні. Напрями державної політики сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в

Україні. Соціальне партнерство. Роль профспілкових і громадських організацій у розвитку соціальної відповідальності. Волонтерство в системі соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність освіти і науки.

ПРОГРАМА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Тема. Питання, що опрацьовуються	Кількість годин
1	<p>Соціальна відповідальність як чинник суспільного розвитку Сутність соціальної відповідальності. Суб'єкти і об'єкти соціальної відповідальності. Форми прояву соціальної відповідальності на різних організаційних рівнях. Принципи соціальної відповідальності. Ключові тренди соціально-економічного розвитку.</p>	4
2	<p>Соціальна відповідальність людини та держави Категорії «свобода» і «відповідальність». Оцінка людиною результатів роботи та її відповідальність. Соціальна відповідальність домогосподарств, механізми її реалізації. Держава як суб'єкт соціальної відповідальності. Соціальна політика держави.</p>	4
3	<p>Корпоративна соціальна відповідальність Сутність корпоративної соціальної відповідальності. Зарубіжні практики соціальної відповідальності бізнесу. Моделі корпоративної соціальної відповідальності. Соціальні програми компаній. Комплексна модель управління корпоративною соціальною відповідальністю. Неформальні інституції в розвитку соціальної відповідальності бізнесу.</p>	4
4	<p>Трудові відносини в системі корпоративної соціальної відповідальності Формування відносин з працівниками на засадах корпоративної соціальної відповідальності. Нормативно-правові інструменти регулювання соціальної відповідальності у сфері зайнятості. Корпоративна культура. Збалансування інтересів суб'єктів ринку праці.</p>	4
5	<p>Формування відносин бізнесу із зовнішніми суб'єктами на засадах соціальної відповідальності Основні стейкхолдери суб'єктів підприємництва. Діалог</p>	4

	бізнесу зі стейкхолдерами як інструмент реалізації соціальної відповідальності. Соціально відповідальний маркетинг. Благодійництво і бізнес. Практики співпраці бізнесу з місцевою владою та громадою.	
6	Екологічні аспекти соціальної відповідальності Сутність екологічної компоненти соціальної відповідальності. Функції екологічної відповідальності. Екологічний менеджмент як інструмент реалізації соціальної відповідальності бізнесу. Формування екологічної відповідальності індивідуума.	4
7	Оцінювання ефективності соціальної відповідальності Методики оцінювання соціальної відповідальності. Система показників для оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємства. Розрахунок соціального ефекту від реалізації інвестиційних проєктів. Соціальні звіти компаній. Практики нефінансової звітності про результати корпоративної соціальної відповідальності в Україні й у світі. Завдання і алгоритм моніторингу соціальної відповідальності.	4
8	Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні Соціальна відповідальність як національна ідея. Чинники розвитку соціальної відповідальності в Україні. Державна політика розвитку соціально відповідального бізнесу. Соціальне партнерство. Оцінка результативності соціального партнерства. Практики соціального партнерства в Україні. Вплив профспілкових і громадських організацій на формування соціальної відповідальності бізнесу, органів влади. Волонтерство як елемент соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність освіти і науки.	4

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Рік підготовки 1 Семестр 2						Рік підготовки 1 Семестр 2						
Розділ 1. Назва												
Тема 1.	15	2	4			9						
Тема 2.	15	2	4			9						
Тема 3.	15	2	4			9						

Тема 4.	15	2	4			9						
Тема 5.	15	2	4			9						
Тема 6.	15	2	4			9						
Тема 7	15	2	4			9						
Тема 8	15	2	4			9						
Усього годин	120	16	32			72						

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Для перевірки рівня засвоєння студентами матеріалу з наведеної дисципліни та сформованості в них компетентностей застосовується комплекс методів контролю:

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне).
2. Перевірка виконаних в аудиторії та поза аудиторією робіт (підготовлених відповідей, виконання практичної роботи).

Контроль здійснюється з дотриманням принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, об'єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість, єдність вимог.

Види контролю: поточний контроль, семестрова атестація, залік.

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Залік виставляється як результату підсумку балів за засвоєння окремих тем дисципліни:

Поточне тестування та самостійна робота (разом 100 балів)							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8
11	11	13	13	14	12	13	13

Шкала оцінювання за кредитно – модульною системою

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B		
74-81	C		
64-73	D	добре	
60-63	E		
35-59	FX	задовільно	
1-34	F		
		незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Балуєва О. В., Бондарук О. В. Соціальна відповідальність : навчальний посібник. Київ; Маріуполь, ДонДУУ, 2017. 283 с.
2. Камишнікова Е. В. Методологія стратегічного управління корпоративною соціальною відповідальністю : монографія. Маріуполь : Приазовський державний технічний університет, 2020. 260 с.
3. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність : навчальний посібник. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 2015. 180 с.
4. Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська А. В. Соціальна відповідальність : навчальний посібник. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2021. 215 с.
5. Соціальна відповідальність : навчальний посібник / О. Є. Кузьмін та ін. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 324 с.
6. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.; за наук. ред. А. М. Колота. Київ : КНЕУ, 2012, 501 с.

Допоміжна

7. Звонар В. П., 2018. Соціальна відповідальність як соціоекономічний ефект: теорія та українські реалії : монографія. Київ, 2018. 285 с.
8. Зибарева О. В., Вербівська Л. В. Соціальна відповідальність : навчальний посібник. Чернівці : Технодрук, 2021. 146 с.
9. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: практики діяльності / М. А. Саприкіна, М. А. Саєнсус, А. Г. Зінченко, О. М. Ляшенко та ін.; за наук. ред. Редькіна О. С. Київ : Фарбований лист, 2011. 480 с.
10. Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку : монографія / за заг. ред. І. О. Макаренка. Суми : Сумський державний університет, 2020. 259 с.
11. Мойсеєнко І. П., Куцик В. І., Мойсеєнко І. П. Регулювання соціальної відповідальності підприємництва в Україні. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. 309 с.
12. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р, 2020 [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>.
13. Пушкар М. С., Голінач, Л. І. Соціальна відповідальність бізнесу: теорія і практика. Тернопіль : Карт-бланш, 2018. 214 с.
14. Соціальна відповідальність суспільних інститутів : інноваційний та соціально-гуманітарний аспект : монографія / за наук. ред. А. Я. Кузнецової,

Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 286 с.

15. Guidance on social responsibility. ISO 26000:2010, 2010. [online]. Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/ru/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЛНУП, інших наукових бібліотек України.

2. Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет:

Законодавча база: <http://zakon.rada.gov.ua>, <http://www.kmu.gov.ua>.

Національна бібліотека імені В. І. Вернадського (каталоги): <http://nbuv.gov.ua/node/554>.

Державна служба статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.